

EL MEU HIVERN A LISBOA

Odenc

EL MEU HIVERN A LISBOA

Va ploure molt a Lisboa l'hivern en què jo vaig viure-hi. De fet, tots els hiverns hi plou molt, ja que els fronts atlàntics entren al continent sense topar amb cap cadena muntanyosa que actuï com a barrera, i descarreguen litres i litres d'aigua sense aturador, de manera que els forans com jo tenim la impressió que ens cau a sobre tota la mar oceana. I més en un any com aquell, especialment plujós.

Oficialment, havia anat a Lisboa perquè necessitava canviar d'aires —més aviat d'aigües, pensava sovint mirant el cel—, passar pàgina i preparar oposicions. No havia explicat a ningú que també hi havia una decisió que s'havia de prendre sense més dilacions.

A començament de la tardor i després de quatre anys de viure junts, havia trencat amb el Pere. Va ser un cop dur, però molt aviat em vaig adonar que no havia estat cap gran pèrdua. Llavors, vaig fer un cop de cap i vaig deixar la feina. Feia més de dos anys que treballava en el despatx d'uns advocats laboralistes que no s'havien dignat mai a oferir-me un contracte que durés ni tan sols un parell de mesos. S'havien convocat oposicions per a la primavera i no podia deixar escapar l'oportunitat.

S'havia de triar entre tornar a casa dels pares on hauria de compartir habitació amb ma germana o buscar un piset assequible per aïllar-me del món tantes hores com fos capaç. Per què Lisboa? Doncs perquè és una ciutat raonablement econòmica i perquè necessitava passar pàgina, canviar d'aires i prendre una decisió que ja començava a ser inajornable.

Vaig tenir sort: per un preu moderat em vaig poder instal·lar en un apartament que donava a la plaça de Figueira, al costat del Rossio.

Quan plovia, em tancava a l'habitació a estudiar; quan parava, omplia la bossa de llibres i apunts i aprofitava per caminar per la ciutat. Aquells dies, o aquelles hores, el sol era tebi i jo deixava que m'acaronés la pell i gaudia profundament de la seva carícia. Si no fos per la humitat, l'hivern lisboeta no seria tan rigorós com el de Catalunya i, sovint, un sol juganer semblava que em fes l'ullet per entre els núvols i que dibuixés arcs irisats sobre les llambordes.

M'agradava especialment pujar al castell de Sao Jorge i contemplar la ciutat als peus de les muralles. M'asseia en un banc, obria un llibre i procurava concentrar-m'hi, aliena als

escassos turistes i als paons del recinte que, a vegades, s'acostaven a espiar-me. Més d'un cop, però, havia hagut de córrer a refugiar-me a la cafeteria perquè un xàfec inesperat no em deixés amarada.

També em va agradar molt l'elevador de Santa Justa, una estructura metàl·lica del mateix estil que la Torre Eiffel, que reuneix alhora les virtuts de la utilitat i la bellesa. Els cops que pujava al Chiado amb l'ascensor, m'arrecerava al costat de les parets de l'església do Carmo, on continuava barallant-me amb els apunts tota l'estona que el temps m'ho permetia.

No obstant això, si hagués de triar el meu lloc preferit, escolliria la Rua Garret, on les tardes més assolellades m'acostava a prendre cafè en alguna terrassa. Buscava sempre el lloc més proper a l'estàtua de Fernando Pessoa i m'hi quedava fins que es ponía el sol. Quan aixecava els ulls de la lectura per fer un glop del fumejant líquid, em topava amb l'esguard sever del poeta i tota avergonyida li deia: "Miri, li haig de confessar que no conec gens la seva obra i que ara tinc massa feina per dedicar-m'hi. Però tan aviat com em tregui de sobre les oposicions, li prometo que una de les primeres coses que faré serà llegir-me un dels seus llibres".

Vaig aconseguir acabar el temari fins i tot abans del que tenia previst. Calia tornar-lo a repassar de cap a cap, però abans de posar-m'hi, em vaig prendre un dia de vacances i vaig visitar la torre de Belém i els Jerónimos. En sortir del monestir, em vaig acostar al Tejo, que en aquell punt ja sembla confondre's en l'oceà, i vaig intentar tranquil·litzar la ment compassant-la amb el suau vaivé de les onades.

Estava sola. I tampoc no era una situació tan terrible, sobretot si la comparava amb els darrers mesos viscuts amb el Pere. Podia passar molt de temps abans de trobar una nova parella o no trobar-ne cap altra, i m'estava fent gran. Sempre havia volgut tenir fills i no era prudent esperar gaire més. Però és que estava sola!

Em vaig decidir. La clau consistia en aprovar les oposicions, si no, no hi hauria res a fer: sense uns ingressos estables no podria mantenir un fill. Ara bé, si les aprovava em faria fer una inseminació artificial, i la criatura i jo tiraríem endavant. També vaig pensar que el millor seria no dir-ho a ningú fins que estigués embarassada; tenia por que els pares i els amics em diguessin que estava boja i que intentessin fer-m'ho repensar.

Vaig agafar l'autobús de tornada a Lisboa i em vaig tancar a l'habitació a repassar tots els temes. Gairebé no en vaig sortir en les dues setmanes següents.

Passava tantes hores a l'apartament que vaig acabar coneixent les dones de fer feines. La més simpàtica de totes, la Graça, parlava un castellà molt fluid, ja que el seu marit era espanyol.

—Tanto estudiar, tanto estudiar, se le va a volver la cabeza agua. Y en una ciudad tan linda. Aproveche, mujer, que usted es joven. ¿Ha ido ya una noche a escuchar fados?

De fados, n'havia sentit ben pocs. A tot estirar, algun fragment en passar per davant dels bars del Chiado, que preparaven l'actuació quan jo ja me'n tornava a l'hotel. Em semblaven unes cançons agradables, encara que no els parava mai gaire atenció.

La Graça insistia:

—Mire, le voy a explicar el mejor sitio de Lisboa, el más auténtico. No me vaya a ir usted al Club del Fado, que solo es para turistas. Donde yo le digo es para nosotros, y es bueno de verdad. Y además se cena barato y muy bien.

Vaig pensar que tenia raó, que possiblement estaria molt de temps a tornar a Lisboa i que em venia de gust submergir-me una nit en l'ambient d'aquella ciutat que tant m'estava captivant.

El restaurant estava situat a l'Alfama, en un carrer allunyat de la parada de l'autobús, i m'hi vaig haver d'aventurar força a desgrat. Va resultar ser un local allargat, més aviat petit, on no devien cabre més de trenta comensals. Al mig de les taules, tocant a una paret, hi havia una tarima amb l'espai just per a dues cadires, cadascuna d'elles amb una guitarra portuguesa reposant a sobre.

L'amo m'acompanyà fins a una taula parada en un racó i, mentre un cambrer alt i esprimatxat em servia els tradicionals *queijos* i olives, va anotar la meva comanda. Quan per beure només li vaig demanar aigua, em recomanà que també agafés una gerra de quart del vi de la casa. Feia mesos que no tastava l'alcohol i em va semblar que, com que aquella era una nit força especial, bé em podia permetre un gotet de vi.

El local s'havia omplert i l'ambient s'havia caldejat prou per fer oblidar el vent esquerp que bufava a fora.

Una senyora molt ben arreglada —la mestressa, vaig aventurar— em va portar una abundant ració de meló amb pernil, i el mateix cambrer d'abans em va servir l'aigua i el vi.

Llavors, sorprenentment, l'amo del local va pujar a la tarima, ens va donar la benvinguda i es va posar a tocar la guitarra, d'on sorgí un seguit de notes làngüides que em van omplir de melancolia.

La sorpresa va anar en augment quan d'un grup de sis persones de la taula de davant, s'aixecà un senyor i li va dir alguna cosa al guitarrista. Ell va assentir, i això provocà que els seus acompanyants es fessin enrere per deixar-li lloc al peu de la tarima. Jo vaig quedar tan encastada contra la paret que el cambrer esprimatxat s'acostà per recol·locar-me en una ubicació més còmoda.

Va solucionar el problema a mitges, ja que únicament va aconseguir separar la meua taula de la del grup més nombrós a consta de deixar-la encaixonada a la d'un altre client que, com jo, estava sopant sol.

El senyor que s'havia aixecat estava recitant un poema del qual sols vaig entendre que parlava de la vida de sant Antoni de Lisboa —que nosaltres coneixem com sant Antoni de Pàdua i a qui tenen gran devoció—. La senyora mudada gairebé plorava d'emoció i, quan va acabar el poema, una noia que hi havia darrera la barra preparant les begudes li va demanar que en recités un altre, que a mi em semblà que parlava dels paisatges del Tejo.

Al final del segon poema, jo m'havia acabat el meló amb pernil, els formatges, i, haig d'admetre-ho, el vi.

Quan el cambrer em va dur un generós plat de bacallà *à bràs*, l'home de la taula a què m'havien adossat em digué que el vi de l'Alentejo que ell estava bevent era millor que el de la casa i me'n va omplir la copa. Li ho vaig agrair amb un somriure i vaig fer un glop més llarg del previst en adonar-me que el cambrer i la noia de la barra havien pujat a la tarima i que ella començava a cantar. *Noite, companheira dos meus gritos rio de sonhos aflitos...*

El vi era exquisit. La veu de la cambrera em travessava l'ànima i les guitarres em tocaven fibres de lluny adormides. No puc recordar quina cançó va cantar la senyora mudada, ni quants clients van pujar a la tarima i es van afegir a l'espectacle, ni amb qui va fer un duet un cuiner aparegut tampoc no puc dir d'on.

El meu gairebé forçat company de taula va explicar que vivia a Porto, que representava... màquines tèxtils?, o eren de paper? i que havia vingut a Lisboa per

visitar uns clients. Crec que una targeta seva es va quedar sobre la taula junt amb una altra del restaurant que tampoc no em vaig preocupar d'agafar.

Que com havia anat sola i a peu fins a una zona tan poc concorreguda!, em preguntà en un castellà força millor que el meu portuguès. Ell feia nit en un hotel proper al Rossio; de fet, jo havia de passar per ben a prop per anar cap al meu. Com a mínim, fins allí hi aniríem junts, i, després, sols em quedaria un petit recorregut per una zona més transitada, a tocar del centre i, per tant, menys perillosa.

No en donaré la culpa al vi, tot i que era boníssim i n'havia begut més del compte; ni molt menys als fados, encara que la seva melodia fou com una música de fons de les nits i dels dies posteriors; ni tan sols a l'impressionant aiguat que començà a caure quan ens trobàvem a deu metres escassos de la porta del seu hotel; ni tampoc a les dues copes de madeira que ens vam beure mentre esperàvem que amainés per tal que jo pogués continuar el meu camí. I, de cap de les maneres, no en culparé a la tercera copa, que ja no vam arribar ni a tocar, un cop constatat clarament, que la darrera cosa que desitjàvem era que deixés de ploure.

No hi sonava cap música, en aquella cambra, n'estic ben segura. Tot i així, juraria que els nostres cossos es van moure durant hores seguint la cadència d'unes cançons que, més que escoltades amb l'oïda, ens venien marcades pel batec de la sang: *Noite, céu dos meus casos perdidos, vêm de longe os sentidos, das cações que eu entreguei...*

En despuntar el dia, vaig besar un home tan endormiscat que no vaig entendre què murmurava i em vaig escapolar de l'hotel escales avall. Me'n vaig anar corrents al meu apartament i em vaig recloure a l'habitació durant prop d'una setmana, una mica espantada d'allò que havia passat, una mica temerosa que a ell se li acudís buscar-me.

Al cap d'un mes vaig tornar a casa. S'acabava l'hivern i al cap de pocs dies començaven les oposicions. Tenia tot el temari estudiat i reestudiat, sabut i resabut. No em crec capaç de tornar a fer un esforç tan gran en ma vida.

Vaig dedicar el darrer dia a fer les maletes i a comprar records per a la família i els amics. Després de dinar vaig pujar al Chiado i em vaig asseure al costat de l'estàtua de Fernando Pessoa. El vaig mirar als ulls, li vaig agafar la mà i li vaig dir:

—Don Fernando, ja sé que li vaig prometre que llegiria els seus llibres tan aviat com tingués temps, però com que, si tot va bé, això va per llarg, he pensat que potser em

permetrà que li agraeixi la seva companyia d'una altra manera. Sap que m'agrada molt el seu nom, en català?

Quan en Ferran plora, que ho fa sovint, diria que no hi ha barrera que li faci d'aturador, i que les seves llàgrimes són tan salades i abundants com la mar oceana. Quan amaina el temporal i el Ferran somriu, tot és tebior, i si l'acaronem, ell m'allarga la maneta fins a la cara i jo gaudeixo profundament de les seves carícies. Hi ha moments en què es diria que un sol juganer s'entreté en les seves parpelles i dibuixa, sobre la darrera llàgrima que li ha quedat a la comissura de l'ull, les mateixes iridescències que dibuixa sobre les llambordes de Lisboa.